

OBILJEŽAVANJE 100. OBLJETNICE PRELOGOVA ROĐENJA

Nakon najave obilježivanja 100. obljetnice rođenja nobelovca Vladimira Preloga u broju 6-7 (2006) donosimo kronološko izvješće provedbe predloženoga programa tijekom 2006. i 2007. prema tematskim cjelinama.

Znanstveni i stručni skupovi. Na Festivalu znanosti (Tehnički muzej, 24-29. travnja 2006.) održana su dva predavanja posvećena V. Prelogu (D. Sunko i K. Kovačević) i radionica o kiralnosti koju je osmislio N. Raos.

Znanstveno-stručni skup *Vladimir Prelog i hrvatska kemija* koji je 12. i 13. listopada 2006. održan na Fakultetu kemijskoga inženjerstva i tehnologije i PLIVI, bio je prilika da se sudionici upoznaju s Prelogovim životom i radom – o čemu su svjedočili njegovi suradnici i učenici – te s današnjim dosezima organske kemije u Hrvatskoj. Dio izlaganja sa skupa objavljen je u časopisu *Kemija u industriji*, a u tijeku je i izdavanje Zbornika radova.

Ovogodišnji XX. Skup hrvatskih kemičara i kemijskih inženjera posvećen je hrvatskim nobelovcima L. Ružički i V. Prelogu i izvršnim pozvanim predavanjima iz zemlje i inozemstva potvrdio svoju kvalitetu. Tijekom skupa mladomu organskom kemičaru Marinu Roji dodijeljena je tradicionalna *Nagrada Vladimir Prelog* Hrvatskoga kemijskoga društva i PLIVE.

Akademski je zbor »Vladimir Prelog« pod ravnanjem I. Juras i s pozvanim solistima popratio oba znanstvena skupa svečanim koncertima u Muzeju Mimara i Hrvatskom glazbenom zavodu.

Javne manifestacije. Delegacije Hrvatskoga sabora, Ministarstva znanosti obrazovanja i športa, Organizacijskoga odbora Prelogove godine, Fakulteta kemijskoga inženjerstva i tehnologije i PLIVE postavile su 21. srpnja 2006. vijence na Prelogov grob u mirogojskim arkadama.

Svečana sjednica HAZU posvećena njezinu počasnomu članu Vladimiru Prelogu održana je 11. listopada 2006. uz predavanje N. Trinajstića.

Obilježavanju Prelogove obljetnice pridružile su se i hrvatske udruge u Švicarskoj svečanom sjednicom 9. studenog 2006. na kojoj je između ostalih govorio i Prelogov doktorand D. Bedeković. U Osijeku je 29. siječnja 2007. u organizaciji Družbe »Braća hrvatskoga zmaja« svečano otvorena Rondela velikana s bistama J. J. Strossmayera, L. Ružičke i V. Preloga. Tom je prigodom održana svečana sjednica na kojoj su o L. Ružički i V. Prelogu govorili N. Trinajstić i M. Dumić, koji je svoje predavanje ponovio i na poziv Matice hrvatske u Zagrebu.

U izradi su Prelogove biste koje će se postaviti u predvorju PLIVINA istraživačkog instituta (autor K. Kovačić) i matične zgrade FKIT-a na Marulićevu trgu br. 20 (autor I. Antolčić). Sponzori su PLIVA i Gradski ured za kulturu Zagreba.

Nakladnička djelatnost. Časopis *Croatia Chemica Acta* pridružio se obilježavanju Prelogove 100. obljetnice mrežnim izdavanjem svečarskoga broja posvećenoga njegovu 90. rođendanu (CCA 79:4(1996)).

Potkraj lipnja očekuje se tiskanje prijevoda Prelogove znanstvene autobiografije *Moja 132 semestra studija kemije* u kojoj Prelog na svojstven način vodi čitatelja kroz sva životna razdoblja opisujući ih događajima koji su ga se najviše dojmili. Čitatelja privlači skromnost i jednostavnost Prelogovih kazivanja putem kojih ga upoznaje kao znanstvenika, učitelja, estetu i čovjeka visokih moralnih vrednota. Knjigu su uredili M. Kaštelan-Macan, M. Dumić i K. Kovačević, uz prijevod H. Cerić, lekturu T. Macana i grafički dizajn M. Mikulić. Tiskanje knjige financijski su poduprli Nacionalna zaklada za znanost, MZOŠ i PLIVA.

Istovremeno s knjigom bit će izdan i DVD, snimljen na temelju arhivskog materijala PLIVE, FKIT-a i HRT. Autor T. Brčić pripremio je na temelju sinopsisa M. Kaštelan-Macan zanimljiv i poučan 12-minutni prikaz Prelogova života i dostignuća. Nakladnik oba izdanja je FKIT.

Do kraja godine izdat će se spomenuti Zbornik radova skupa *Vladimir Prelog i hrvatska kemija*, knjiga relevantnih članaka o Prelogu koju uređuju M. Dumić i K. Kovačević uz financijsku

potporu Istraživačkoga instituta GlaxoSmithKline istraživačkog centra Zagreb, te brošura s popisom Prelogove ostavštine koja se čuva na Fakultetu kemijskoga inženjerstva i tehnologije.

Nagrađivanje mladih kemičara. Osim spomenutoga dobitnika *Nagrade Vladimir Prelog*, nagrađeno je još troje mladih kemičara. Zvonimir Marijanović s KTF Split dobitnik je *Nagrade Sveučilišta u Zagrebu* u iznosu od 3000,00 kn za najbolji studentski rad iz kemije koja mu je dodijeljena na svečanoj sjednici Dana Sveučilišta 8. studenog 2006.

UO Hrvatskoga kulturnoga društva »Napredak« odlučio je 20. veljače 2007. obilježiti Prelogovu obljetnicu nagrađivanjem Dragane Vidaković, znanstvene novakinje FKIT iznosom od 10.000,00 kn kao pomoć za doktorski studij.

Na Državnom natjecanju iz kemije održanom 22.-25. travnja u Dubrovniku Organizacijski odbor Prelogove godine dodijelio je *Priznanje* i novčanu nagradu u iznosu od 3.000,00 kn Marku Viskiću, učeniku iz Rijeke koji je pobijedio u kategoriji *Samostalni rad*.

Športski susreti. *Prelogovi športski susreti* održani su 5. svibnja 2002. u dvorani Prirodoslovne škole Vladimira Preloga u Zagrebu. Organizatori su bili A. Glasnović, dekan FKIT i Z. Stić, ravnatelj škole. Sudjelovalo je stotinjak športaša iz FKIT (pobjednik u stolnom tenisu), IRB, PLIVE (pobjednici u malom nogometu i šahu) i škole Vladimira Preloga. To je bila prilika da se u športskom duhu ogledaju ugledne znanstvene i obrazovne institucije vezane uz ime i djelovanje Vladimira Preloga.

Popularizacija Prelogova imena i kemije u školama. Organizacijski je odbor u suradnji s nakladničkim kućama Profilom i Školskom knjigom izdao prigodni plakat posvećen V. Prelogu za učenike srednjih škola i strip-brošuricu *I ja želim biti kao Prelog*, namijenjenu učenicima osnovnih škola.

U suradnji s Agencijom za školstvo M. Kaštelan-Macan održala je predavanja o Prelogovu životu i radu za županijske predstavnike za kemiju u srednjim i osnovnim školama, te za mentore natjecatelja na Državnom povjerenstvu za kemiju. Svojim se člancima o Prelogu javila i u *Školskim novinama* i *Modroj lasti*.

Medijska promidžba. *Vjesnik* je prvi, 22. travnja 2006. najavio program obilježavanja Prelogove godine u razgovoru urednice znanstvene rubrike L. Černi s koordinatoricom M. Kaštelan-Macan. Medijski pokrovitelj dvogodišnje manifestacije bio je *Novi list* koji je člancima popratio najvažnije događaje najavivši 28. svibnja 2006. program obilježavanja, prisjetivši se 23. srpnja 2006. Prelogova 100. rođendana i uvrstivši 25. ožujka 2007. lijepe priloge Prelogovih suradnika M. Egljija i M. Dumića. Članke je prenio i *Glas Istre*.

Časopis za popularizaciju prirodnih znanosti *Priroda* u broju 7/8(2006) donio je članak glavnoga urednika N. Raosa i sjećanje D. Sunka na Prelogov boravak u Zagrebu, dok je u broju 9(2006) K. Kovačević pisao o Prelogu kao svom učitelju. Sličnu temu obradio je i u časopisima *Gospodarstvo i održivost* te *LIBRA*.

U 1. programu Hrvatskoga radija javljali su se M. Žinić i M. Kaštelan-Macan, koja je dala izjavu i za Obiteljski radio, dok su u znanstvenom programu Radio Sljemena sudjelovali K. Jakopčić i M. Dumić.

Hrvatska je televizija u emisiji *Trenutak spoznaje* prikazala 27. travnja 2006. razgovor s K. Kovačevićem, a u emisiji *Dobro jutro Hrvatska* najavila 12. listopada 2006. početak znanstveno-stručnoga skupa. Nažalost, vodstvo HRT nije pokazalo zanimanje za dostojnije i opširnije informiranje svojih gledatelja o programu obilježavanja ove velike obljetnice.

Sa zadovoljstvom zaključujem, da se ovaj raznolik i opširan program odvijao u skladu s predviđenim ciljevima te da se zahvaljujući entuzijazmu članova Odbora te suradnji i sponzorstvu navedenih institucija – sigurno privodi kraju. Time će hrvatski kemičari ostaviti trajnu uspomenu na svoga učitelja Vladimira Preloga.

Marija Kaštelan-Macan

VLADIMIR PRELOG

(Sarajevo, 23. srpnja 1906. – Zürich, 7. siječnja 1998.)

Prof. Vladimir Prelog proveo u Zagrebu kratko vrijeme svojega stvaralačkog života, a deseterostruko veći broj godina u Švicarskoj, no i tih pet godina bilo je dovoljno da ostavi neizbrisiv trag u našoj sredini.

Rođen je 23. srpnja 1906. u Sarajevu gdje je njegov otac bio gimnazijski profesor. Pučku školu pohađao je u rodnom gradu, a školovanje je nastavio u Zagrebu i Osijeku. U Osijeku već kao srednjoškolac objavljuje svoj prvi rad u znanstvenom časopisu *Chemiker Zeitung*. Manje je poznat podatak da je njegov otac Milan bio profesor opće svjetske povijesti na Mudroslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu u razdoblju od 1922. do 1926.

Maturirao je u Zagrebu 1924., diplomirao u Pragu na Češkoj tehničkoj visokoj školi 1928. Doktorirao je 1929. kod ordinarijusa za organsku kemiju prof. Emila Votočeka u najkraćem mogućem roku određivši konstituciju jednog prirodnog spoja. U Pragu se zaposlio u laboratoriju za izradu kemijskih preparata, bavio se sintezom rijetkih kemikalija koje tada nisu bile komercijalno dostupne i nastavio sa znanstvenim radom. Godine 1933. u Pragu se oženio s Kamilom Vitek s kojom ima sina Jana (1949.).

Akademsku karijeru počinje na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje od 1935. do 1940. djeluje kao docent u Zavodu za organsku kemiju i nasljednik prof. Ivana Mareka. U skromnim prilikama, uz malobrojne suradnike, započinje s radom na organskoj sintezi koja do tada u Zavodu nije bila razvijena. Povezuje se s kemijskom i farmaceutskom industrijom, posebice s tvornicom «Kaštel», jezgrom današnje «Plive». Vlastitim postupcima sa suradnicima (R. Seiwert, D. Kolbach, V. Hahn, Ž. Guštak) sintetiziran je sulfonamid, sulfanilamid, a odmah i sulfapirin pa «Kaštel» već 1936. počinje proizvoditi sulfonamid, istodobno s najvećim svjetskim proizvođačima. Godine 1941. izabran je u zvanje izvanrednog profesora. Iste godine u prosincu prelazi u Laboratorij Lavoslava Ružičke na Eidgenössische Technische Hochschule (ETH) u Zürichu. U ratnim prilikama uspio je to uz pomoć formalnog pozivnog pisma nobelovca prof. Richarda Kuhna za predavanje u Heidelbergu. S putnom kartom za Heidelberg sišao je u Zürichu, u njemu ostao do kraja života i na ETH postigao najveće znanstvene rezultate.

Znanstveni rad profesora Preloga, opsežan i mnogostran, vezan je prije svega za kemiju prirodnih organskih spojeva i stereokemiju. Tijekom rada na Tehničkom fakultetu u Zagrebu objavljuje radove na sintezi bicikličkih amina s dušikom na mjestu razgranjenja. Sintetizira adamantan, objavljuje sinteze spojeva s ljekovitim djelovanjem i studije iz područja kina- alkaloida.

Rad u Zürichu obilježen je sintezom i kemijom spojeva iz područja alkaloida, steroida i hormona. Dobitnik je Nobelove nagrade za kemiju 1975. koju dijeli sa sir J. W. Cornforthom za istraživanja na području stereokemije organskih molekula i reakcija. Do sada je od 1901. godine 149 znanstvenika dobilo tu nagradu za kemiju, a prof. Prelog je 87. laureat. Sljedeće godine odlazi u mirovinu. Od brojnih članstva u svjetskim akademijama i društvima, i niza počasnih titula, prof. Prelog je od 1952. dopisni član HAZU i počasni doktor Sveučilišta u Zagrebu. Cijeloga života prenosio je nove spoznaje u Hrvatsku, a početkom Domovinskog rata podigao je svoj glas protiv agresije na Hrvatsku.

Umro je Zürichu 7. siječnja 1998., pokopan je tiho, kako je živio, u najužem krugu obitelji. Urna je prenesena u Zagreb 2001. i položena u grobnicu HAZU na Mirogoju. Uz 100. obljetnicu rođenja Sveučilište u Zagrebu i cjelokupna svjetska znanost sjeća se vodećeg stereokemičara našega doba, prijatelja i učitelja.

Ranka Franz-Štern

100. OBLJETNICA ROĐENJA BOŽE TEŽAKA

profesora Prirodoslovno-matematičkog fakulteta
i ravnatelja Referalnog centra Sveučilišta u Zagrebu

100. obljetnica rođenja Bože Težaka obilježava se kao *Godina Bože Težaka 2007.*, u Zagrebu natjecanjima mladih informatičara u okviru *Zagrebačke Informatijade Božo Težak* i održavanjem simpozija u njegovu čast, te u Varaždinu otkrivanjem spomen-ploče. Promocija monografije *Profesor Božo Težak, lučonoša znanosti* održava se 29. lipnja 2007. u Zagrebu i 2. srpnja 2007. u Varaždinu.

U monografiji koju izdajemo, sudjelovalo je 37 autora različitih strukovnih profila iz zemlje i inozemstva: kemičara, fizičara, liječnika, inženjera, tehničara, informatičara, informatologa, humanista, novinara. Biografija i bibliografija Bože Težaka u petnaest tematskih poglavlja prikazuje njegovo djelo i ponešto od povijesnih okolnosti u kojima je djelovao. Opisani su mnogobrojni projekti u kojima je kao znanstveni i nastavni radnik, sudjelovao ili koje je vodio u poljima kemije, informatike, informatologije i društvenih aktivnosti; izumitelj zaštitne civilne

maske prije i za vrijeme Drugog svjetskog rata, graditelj i ravnatelj Škole za civilnu zaštitu grada Zagreba 1938-1941, osnivač Fizičko-kemijskog instituta na Kemijskom odjelu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Centralne kemijske biblioteke 1946, suosnivač Fakulteta organizacije i informatike Varaždin, Instituta *Ruđer Bošković*, Sveučilišnog instituta za kemiju, Internacionalne stalne izložbe publikacija, Tehničkog muzeja u Zagrebu, Centra i Postdiplomskog studija iz bibliotekarstva, dokumentacije i informacijskih znanosti, Referalnog centra Sveučilišta u Zagrebu, Multimedijskog centra, Asocijacije naučnih unija Jugoslavije, Jugoslavenskih kongresa za čistu i primijenjenu kemiju, Internacionalnih ljetnih škola i konferencija *Kemija granica faza čvrsto/tekuće* u Dubrovniku i Rovinju, Internacionalnih konferencija *Univerziteti u svjetskoj mreži informacija i komunikacija* u Interuniverzitetском centru u Dubrovniku, osnivač te glavni i odgovorni urednik hrvatskih časopisa *Glasnik civilne zaštite* 1939, *Sveučilišni vjesnik* 1955-, *Croatica Chemica Acta* (1956-1980), *Informatologia Jugoslavica* (1969-1980), te nekih uvjetno jugoslavenskih – *Scientia Yugoslavica* (1975-1980), *Collectanea Chemica* Jugoslavica 1968, *Yugoslav Chemical Papers* (1976-1986). Od provincijskog časopisa *Arhiv za kemiju* stvorio je časopis *Croatica Chemica Acta* u teškim prilikama i uz opiranja u godinama 1954-1956, časopis s hrvatskim obilježjima i odmah prepoznat u svijetu po kvaliteti. Monografija je namijenjena ne samo kemičarima, informatičarima i informatolozima, nego i široj znanstvenoj i društvenoj javnosti, svima koji su zainteresirani za povijest znanosti i obrazovanja, posebno na hrvatskim sveučilištima. Božo Težak bio je znanstvenik Hrvatske i svijeta, čovjek ispred svojega vremena, strateg i inovator znanosti i obrazovanja, sposoban da svoja znanstvena istraživanja provede u praktična rješenja prema zacrtanim ciljevima.

Varaždin, 27.7.1907. – Zagreb, 16.5.1980.

Durđica Težak

Karlovac, 29. srpnja 1907. – Zagreb, 15. ožujka 1979.

GODINA PROFESORA LJUDEVITA JONKEA povodom stote obljetnice njegova rođenja

Ove se godine slavi stota obljetnica rođenja hrvatskoga filologa Ljudevita Jonkea, velikoga borca za pravo na hrvatski jezik u teškome socijalističkome razdoblju života hrvatskoga naroda. Stoga je cijela 2007. godina proglašena (i) njegovom godinom. Bio je akademik, bohemist i prevoditelj s češkoga (njegov se prijevod *Doživljaja dobrog vojaka Švejka* Jaroslava Haška smatra vrhunskim hrvatskim književnim prijevodom), u tri navrata gostujući predavač na Sveučilištu u Koelnu. Međutim, najpoznatiji je kao profesor na Katedri za suvremeni hrvatski književni jezik Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, dugogodišnji glavni i odgovorni urednik *Jezika* (časopisa za kulturu hrvatskoga književnoga jezika) i predsjednik Matice hrvatske u burno vrijeme od 1970. do njezina ukinuća 1972. Iz njegova opusa ističu se *Književni jezik u teoriji i praksi*, *Hrvatski književni jezik 19. i 20. st.* i *Hrvatski književni jezik danas* (koja je bila zabranjena). U svojim knjigama između ostaloga govori o važnosti očuvanja hrvatskoga jezika, njegove ljepote, jednostavnosti, čistoće, samosvojnosti hrvatskoga jezika, važnost poštivanja narodnoga jezika, o uporabi jasnoga književnoga jezika u govoru i pismu.

Ljudevit Jonke rođen je 29. srpnja 1907. u Karlovcu, gdje je završio osnovnu školu i Klasičnu gimnaziju. Na Filozofskome fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1929. povijest južnoslavenske književnosti (A), hrvatski jezik sa staroslavenskim (B) i narodnu povijest, ruski i latinski (C). Iza toga je dvije godine studirao slavistiku i bohemistiku na Karlovu sveučilištu u Pragu, potom je sedam godina bio profesor na gimnaziji na Sušaku. 1940. oženio se Nadom Marković i postao profesor na V. realnoj gimnaziji u Zagrebu. Tijekom rata dobio je kćer Dubravku i sina Mladena. 1942. izabran je za asistenta profesora Stjepana Ivšića na Katedri za slavensku filologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Doktorirao je 1944. disertacijom *"Dikcionar Karlovčanina Adama Patačića"* (Rad JAZU 275). Na Filozofskome fakultetu u Zagrebu nakon dvogodišnjega predavanja češkoga jezika i književnosti 1949. izabran je za predavača suvremenoga hrvatskoga književnoga jezika. Iduće godine dobiva zvanje docenta. 1955. zvanje izvanrednoga, a 1960. redovnoga profesora. Dvije je godine bio dekan Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, zatim direktor Akademijina Instituta za jezik.

Bio je jedan od potpisnika Zaključaka novosadskoga dogovora, a potom i suurednik »zajedničkoga« pravopisa i rječnika jer je vjerovao da je bolje pristati na kompromis nego posve izgubiti pravo na hrvatsku posebnost. Međutim, 1971. povukao je svoj potpis. U nizu polemika sa srpskim jezikoslovcima i književnicima branio je pravo hrvatskoga naroda na vlastiti jezik i pravo toga jezika na ravnopravan društveni položaj. Zbog Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga književnoga jezika 1968, tj. »hrvatskoga nacionalizma«, odlukom Sveučilišnoga komiteta SK Zagreba isključen je iz SKJ. Nakon sjednice u Karadorđevu 1971. smijenjen je sa svih dužnosti i 1973. umirovljen. Preminuo je u Zagrebu 15. ožujka 1979. u 72. godini života.

Zrinka Jelaska

80. obljetnica smrti Izidora Kršnjavog

Studenti i nastavnici Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu sjetili su se prvog sveučilišnoga profesora povijesti umjetnosti Izidora Kršnjavog (Našice, 22. travnja 1845.–Zagreb, 5. veljače 1927.), čijom su zaslugom izgrađene brojne škole, uređene crkve i kulturne institucije, među koje spada i zgrada Hrvatskoga narodnog kazališta i Muzeja za umjetnost i obrt te mnogi prostori kojima se danas ponosimo (posebice Zlatna dvorana u Opatičkoj 10). Preveo je Danteovu *Božanstvenu komediju*, a zahvalni smo mu i za Strossmayerovu galeriju starih majstora jer je on nagovorio J. J. Strossmayera da je iz Đakova premijesti u Zagreb. Zahvalni smo mu i za uređenje Arheološkog muzeja, osnivanje Hrvatskog društva umjetnosti te za niz vrijednih akcija kojima je zadužio Zagreb i cijelu Hrvatsku. Na 80. obljetnicu njegove smrti, 5. veljače 2007. spomen-misu u kapeli Krista Kralja na Mirogoju služio je fra Bonaventura Duda, professor emeritus Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a nakon toga su svi sudionici prošetali Mirogojem te položili vijence i zapalili svijeće na grobu Izidora Kršnjavog.

U SPOMEN IVANU SUPEKU 71. REKTORU SVEUČILIŠTA U ZAGREBU 1968. – 1972.

Zagreb, 8. travnja 1915. – Zagreb, 5. ožujka 2007.

U auli Sveučilišta u Zagrebu održana je 11. travnja 2007. komemoracija kojom je odana počast te su iznesena sjećanja na profesora Ivana Supeka, rektora Sveučilišta u Zagrebu od 1968. do 1972., profesora koji je svojim dugogodišnjim djelovanjem zadužio i naše sveučilište i cjelokupnu hrvatsku kao i međunarodnu akademsku zajednicu. Prof. I. Supek preminuo je 5. ožujka 2007. u svom domu. Nazočni su minutom šutnje odali počast preminulom profesoru, nakon čega su trojica profesora, njegovi studenti odnosno suradnici, prigodnim riječima iznijeli svoje utiske o životnom putu, djelu i zaslugama Ivana Supeka.

Prigodna riječ prof. emer. dr. sc. Ksenofonta Ilakovca

Ivan Supek je posebno zaslužan hrvatski znanstveni, kulturni i društveni djelatnik. Svjetski je poznat po svom znanstvenom radu, utemeljenju i vođenju znanstvenih institucija i djelatnosti u području prirodnih znanosti u Hrvatskoj, razvoju filozofije i povijesti znanosti, po svojim književnim djelima, te kao istaknut svjetski borac za mir i ljudska prava. Svojim djelovanjem i postignućima uvelike je unaprijedio našu zemlju i njen ugled u svijetu.

Ivan Supek rodio se 8. travnja 1915. u Zagrebu od oca Rudolfa i majke Marije, rođene Šips, a umro je 5. ožujka 2007. U Zagrebu je polazio pučku školu i realnu gimnaziju, gdje je maturirao 1934. godine. U Zürichu upisuje studij matematike, filozofije, fizike i biologije, a nastavlja studij u Leipzigu, tada poznatom svjetskom istraživačkom središtu u kojem su djelovali Heisenberg, Debye, Hund, Van der Waerden, Euler, Von Weizsaecker i niz drugih poznatih fizičara. Heisenberg je mladom doktorandu zadao da pokuša teorijski objasniti pojavu supravodljivosti, koja je ranije otkrivena pri niskim temperaturama. To su mnogi teoretičari uzalud pokušavali riješiti u to vrijeme. Supek nije uspio riješiti taj problem, samo je izveo diferencijalnu jednadžbu za normalnu električnu vodljivost. Supekovo objašnjenje stanovite karakteristike fotoluminiscencije Heisenberg nije prihvatio, premda će upravo isticanje dominantne uloge fotonske interakcije mnogo kasnije i neovisno pomoći drugim fizičarima da objasne supravodljivost. Nakon doktorata, Heisenberg ga je pozvao da radi s njim kao njegov asistent na kvantnoj elektrodinamici, ali je taj rad prekinut u ožujku 1941., kad ga uhićuje Gestapo. Iz višemjesečnog zatvora uspijeva ga izvući Heisenberg kao svojeg asistenta, bez kojeg tobože nije bilo moguće provoditi istraživanja u lajpciškom seminaru. Ivan Supek se ne javlja u Leipzigu, nego se vraća u okupirani Zagreb.

Kao dosljedan antifašist odlazi u kolovozu 1943. na oslobođeni teritorij, gdje ponajviše radi u Prosvjetnom odjelu ZAVNOH-a. U Predsjedništvu je Kongresa kulturnih radnika Hrvatske u Topuskom u lipnju 1944. i drži (jedini) govor o znanosti, u kojem ističe važnost znanstvene revolucije za izgradnju zemlje i upućuje prvi javni apel protiv upotrebe nuklearnog oružja, i za stvaranje svjetske zajednice slobodnih i razoružanih naroda. Međutim, demokratska načela ZAVNOH-a i kulturne vizije Kongresa 1944. nisu se poštivali, nego se potkraj rata i poslije provodi stroga boljševizacija Jugoslavije, te je Ivan Supek gurnut u šutnju zbog opozicije dogmatizmu. To se ponavlja u više navrata kasnije.

Godine 1946. I. Supek je izabran za izvanrednog profesora Prirodoslovno-matematičkog fakulteta (PMF) koji je te godine osnovan odvajanjem Prirodoslovno-matematičkog odsjeka iz tadašnjeg Filozofskog fakulteta. Svoj je radni vijek nastavio na PMF do umirovljenja, a i kao profesor emeritus.

U samom početku svog rada na PMF, I. Supek osniva Seminar teorijske fizike koji je postao okosnica razvoja te važne grane znanosti kod nas. U tom Seminaru okuplja mlade suradnike kojima daje istraživačke teme na svjetskoj fronti istraživanja u fizici. Tako započinje odgoj novih istraživača koji svojim djelovanjem na PMF, IRB i drugim institucijama odgajaju nove naraštaje tako da sada, 56 godina kasnije, u Zagrebu i drugim središtima djeluje preko 60 u svijetu poznatih teorijskih fizičara koje su odgojili I. Supek i njegovi učenici.

Doba iza Drugog svjetskog rata pod jakim je dojmom postignuća na području nuklearne energije, posebno nuklearnog oružja. U mnogim zemljama čine se velika ulaganja za razvoj prirodnih znanosti, posebno nuklearne fizike radi novih otkrića i njihove primjene. Tako se 1947. osniva institut u Vinči, kasnije nazvan Institut »B. Kidrič«, dva instituta za dobivanje i tehnologiju urana, 1949. institut u Ljubljani, kasnije nazvan Institut »J. Stefan«, a Savezna vlada donosi u svibnju 1950. odluku da se Ivanu Supeku povjerava gradnja instituta u Zagrebu, koji je kasnije nazvan Institut »R. Bošković« (IRB).

Posebno je bila važna istraživačka usmjerenost IRB kako ju je zacrtao I. Supek u suradnji s akademikima M. Paićem, D. Grdenićem, K. Balenovićem i profesorima B. Težakom i N. Allegrettijem. Iako prvotno zamišljen kao institut za teorijsku fiziku, zatim kao institut za atomsku fiziku (to je bilo prvo službeno ime instituta), Supek je otpočetak zamislio IRB kao prirodoslovno-znanstveni institut. Proširuju se područja istraživanja na fiziku visokih energija, čvrstog stanja i plazme, elektroniku, niz grana kemije, biologije i kasnije na medicinu. U svim granama zapošljava se velik broj mladih, vrsnih suradnika. Kad se osvrnem na ta vremena, upravo je nevjerojatan napredak IRB u prostoru i broju suradnika. U prvih oko šest godina u IRB sagrađeno je više prostora za istraživački rad, radionica i pomoćnih zgrada nego sve vrijeme kasnije, a dosegnut je i broj znanstvenih radnika skoro jednak današnjem. Već je 1951. i sljedećih godina veći broj suradnika IRB išao na specijalizaciju u inozemstvo kako bi naučili moderne metode istraživanja i prenijeli ih u IRB. Tako se u svim područjima razvija široka lepeza istraživačkih tema koje čine IRB poznatim u cijelom svijetu.

Institut »Ruđer Bošković« bio je prvih pet godina u okviru Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. 1955. osnovana je Savezna komisija za nuklearnu energiju, koja uzima pod svoj nadzor sva atomska istraživanja.

Bio sam svjedok tog ranog i kasnijeg razvoja IRB. Diplomirao sam u lipnju 1951. pod vodstvom I. Supeka i ujesen te godine izabran sam za njegovog asistenta u Zavodu za teoretsku fiziku PMF. Tako sam bio i član Seminara iz teoretske fizike. Odmah ujesen I. Supek mi je predložio i nagovorio me prijeći na eksperimentalnu nuklearnu fiziku jer je bila donešena odluka o gradnji ciklotrona u IRB i bilo je potrebno usvojiti metode istraživanja sa ciklotronskim snopom i radioizotopima. Već krajem rujna 1951. otišao sam u Birmingham u Engleskoj gdje sam doktorirao i vratio se ujesen 1954. u Zagreb. Kao vanjski suradnik preuzeo sam vođenje Nuklearno-strukturne grupe, i kasnije bio pročelnik Odjela nuklearne fizike II., te Odjela za nuklearna i atomska istraživanja. U tim svojstvima bio sam i član Znanstvenog vijeća IRB, te član niza drugih tijela u IRB, i izravno svjedočio tom naglom i vrlo uspješnom napretku.

Na kraju svog izlaganja naveo bio pregledno postignuća I. Supeka u području znanosti:

- bio je vrstan nastavnik PMF-a iz teorijske fizike te filozofije i povijesti znanosti i odgojio niz poznatih teorijskih fizičara;
- osnovao je Seminar teoretske fizike na PMF;
- osnovao je Institut »Ruđer Bošković« i vodio ga ključnih prvih 7-8 godina;
- osnovao je Interuniverzitetski centar u Dubrovniku;
- objavio je oko 25 znanstvenih radova;
- objavio je 6 knjiga-udžbenika iz fizike, filozofije i povijesti znanosti;
- pokrenuo je poslijediplomski studij iz prirodnih znanosti u nas;
- suosnivač je časopisa *Glasnik matematički, fizički i astronomski, Fizika* (u oba bio član Uredničkog odbora) i *Encyklopaedia moderna* (bio je urednik dulje vrijeme).

Postigao je mnoga priznanja:

- izabran je za dopisnog člana JAZU 1947. i za redovitog člana 1961.;
- dobitnik je prve Republičke nagrade »R. Bošković« 1960.;
- dobitnik je Republičke nagrade za životno djelo 1970.
- bio je rektor Sveučilišta u Zagrebu u dva mandata, 1968.-1972.;
- bio je predsjednik HAZU u dva mandata 1991.-1997.

Nedostajat će nam njegov smiješak i blagi način uvjeravanja, njegova dobrohotnost, humanost, a nadasve njegova dalekovidnost.

Prigodna riječ prof. dr. sc. Eugena Pusića

Ivan Supek imao je neka svojstva od kojih svako pojedino nije baš statistički rašireno u populaciji. Tim je manje vjerojatna njihova istodobna prisutnost u istoj osobi.

Imao je inteligenciju i stvaralačku maštu da proizvodi dobre ideje. Ali i energiju i upornost da ih provodi. Bio je kritičan prema svakoj jednostranosti i pretjeranosti, pa i prema onoj koja je proizašla iz njegovih vlastitih ideja. Konačno, imao je hrabrost da tu kritiku iznese otvoreno i javno, ma kako moćan bio onaj na kojeg se odnosila.

Uzmimo nekoliko primjera:

Andrija Hebrang stariji bio je neko vrijeme u nomenklaturi Kominterne ispred Josipa Broza Tita. I stoga njegov najopasniji potencijalni takmac u hijerarhiji KPJ. Umorstvo Andrije Hebranga od strane političke policije u beogradskom zatvoru bilo je, stoga, osobito zazoran čin. I postalo je apsolutno zabranjena tema. Jedan pripadnik političke policije napisao je knjigu o Hebrangovoj »krivnji« i »samoubojstvu«. Ne znam nikog u zemlji koji je imao hrabrosti da progovori u prilog Hebranga, osim Ivana Supeka, osvjedočenog ljevičara s dugim predratnim stažom, svojom knjigom *Krivovjerac na ljevici*.

Ili, Ivan Supek vratio se s konferencije Pagvaša, mislim 1969. godine, gdje se raspravljalo o potrebi osnivanja svjetskog sveučilišta. Kao tadanji rektor Sveučilišta u Zagrebu dao je inicijativu za osnivanje Interuniverzitetskog centra u Dubrovniku. Bila je to prva ustanova u svijetu kojom su upravljali predstavnici sveučilišta diljem svijeta koji su bili članovi Centra. A tih je sveučilišta u doba najviše razvojne točke Centra bilo ne manje od 240. Bila je to ideja koja je, naprosto, došla u pravi povijesni trenutak. Nikad prije ni kasnije nije naše Sveučilište imalo taj ugled u međunarodnoj akademskoj zajednici kao tada. Nikad prije ni kasnije nije se jedna ustanova uspjela održati nasuprot izrazito negativnom stavu prema njoj tadanjeg jednopartijskog političkog vodstva.

Ili, kao izraz tadanjih tendencija prema otvaranju na području kulture, vodstvo KPH pristalo je na pokretanje časopisa *Encyklopaedia moderna*. Glavni urednik tog časopisa postao je Ivan Supek. I uspio održati časopis i njegovu liberalnu orijentaciju i nakon što se politika KP u prilog liberalizaciji okrenula u obratni smjer. Tako da je taj časopis bila jedna od malobrojnih svijetlih točaka u gluho doba naše politike između 1971. i 1991.

Ili, već od 1966. godine postalo je jasno da jedini u to doba praktički put iz jednopartijske diktature nije ni radničko samoupravljanje, ni pokret nesvrstanosti, nego daljnja izgradnja autonomije republika. Ta je autonomija bila jedino mjesto gdje je KPJ tolerirala izvjesnu mjeru pluralizma. Ona je 1970. dovela u prvi plan u svakoj republici SFRJ najbolje snage kojima su republičke KP raspolagale i koje su bile u stanju proširiti pokret za povećanje autonomije daleko preko granica KP. U tome je

u Hrvatskoj Ivan Supek, kao tadanji rektor sveučilišta, odigrao značajnu ulogu. Bio je ugledna vanstranačka ličnost. Njemu su vjerovali mnogi koji su bili izgubili svaku nadu u mogućnost pozitivnih političkih promjena.

Ili, političke težnje izražene 1970.-1971. ostvarile su se, dvadeset godina kasnije, stjecanjem državne samostalnosti Republike Hrvatske 1991. godine. Opasnost tog trenutka bila je u tome da bi se osjećaji nacionalnog identiteta mogli rasplamsati u nacionalističke strasti i potaknuti ambicije teritorijalne ekspanzije. To se i dogodilo i pretvorilo u oružani obračun, iako je po samom Ustavu SFRJ iz 1974. godine mogao biti mirni razlaz korištenjem prava republika na »samoopredjeljenje do odcjepljenja«. Svaka je strana pri tome krivila za nacionalizam sve druge. Ivan Supek bio je u to doba predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Napisao je predgovor tadanjoj načelnoj izjavi Akademije koja je, pod naslovom *Zadanosti i usmjerenja* (1992.), upozoravala na opasnost nacionalizma u vlastitoj naciji. I održao taj stav nasuprot prijateljima i pritiscima koji u to doba strasti nisu bili mali.

U personalnoj politici Isusovačkog reda pisale su se također karakteristike članova reda. Najveća pohvala koja se u takvoj karakteristici mogla dobiti glasila je: *mediocritatem superat* – nadvisuje prosječnost. Opravdano je reći za Ivana Speka: *mediocritatem superat!*

Prigodna riječ prof. dr. sc. Alekse Bjeliša, 81. rektora Sveučilišta u Zagrebu

Dozvolite da nakon ovih iscrpnih i neposrednih prikaza i ja uzmem slobodu reći nekoliko riječi.

Mogao bih kao jedan od mnogih davnih gimnazijalaca podsjetiti koliko su tekstovi profesora Speka o razvoju moderne znanosti značili u formiranju mnogih budućih studenata. Mogao bih se prisjetiti onih trenutaka u kazalištu Gavella, i drugim zagrebačkim pozornicama kada smo se preko njegovih drama suočili s temama etičkih i moralnih dilema projekta Manhattan, pa zatim kao kontrapunkt preko de Dominisa i Heretika sudbinama pojedinaca koji su iz ovih prostora krenuli i na širokoj europskoj sceni otvorili sudbonosne teme i konfrontacije, najčešće s tragičnim posljedicama za same aktere. Supekove drame i tekstovi otvarali su nam dodatne slojeve prostora i vremena u kojem smo živjeli, u sustavu koji nije imao previše razumijevanja za višeslojnost, i u kojima nam je, mladima kakvi smo bili, i sama višeslojnost bila otkriće.

Upravo takva poruka nam je tada trebala. I trebale su nam riječi koje je rektor Supek izrekao na proslavi 300. obljetnice našeg Sveučilišta: *Sveučilište ostaje tvrđava nacionalnog dostojanstva i univerzalnog duha.*

Svojim je cjelokupnim djelovanjem, svojim dramama i bezbrojnim intervencijama u razdoblju dužem od šest desetljeća neprestano i ustrajno podsjećao i vlastitim primjerom dokazivao kako to dvoje, nacionalno dostojanstvo i univerzalni duh nisu u sukobu, već dapače dvije strane iste cjeline.

Mogao bih se prisjetiti i osobnih kontakata sa svojim profesorom u raznim fazama njegovog djelovanja i mog sazrijevanja u posljednjih četrdesetak godina.

Ipak, čini mi se da sam dužan na primjeren način podsjetiti, i s nekoliko citata oslikati, rektorski angažman profesora Speka. Bio je rektor u vrijeme kada su spomenuti slojevi izbili na površinu i u kreativnom miješanju nacionalnog i socijalnog, gospodarskog i akademskog, međunarodnog i mnogim zaprekama ograničenog domaćeg, doveli do gibanja, do preporoda koji je mnogima od nas zadao životne koordinate, i kojeg se. prof. Supek tridesetak godina kasnije, nakon šokantnog reza krajem 1971. i početkom 1972., prisjetio riječima: *Sjedio sam sve osamljeniji u rektorskom kabinetu poput kapetana na brodu koji tone. Jedna se sveučilišna plovidba iznenada nasukala na snovima hrvatskog preporoda i potonula – da li na dno i zauvijek?* To je pitanje koje seže i do nas i naših dana. Jednako tako ponovno oživljavaju one ključne smjernice njegovog rektorskog programa. Njegovim riječima: *Reforma Sveučilišta polazi najprije od toga da koncentrira znanstvena istraživanja na Sveučilištu i tako svu nastavu, a napose postdiplomsku, učini modernijom i kreativnijom.* pa zatim: *Sveučilišna reforma polazila je od svjetski prihvaćena načela o jedinstvu nastavnog i znanstvenog rada. Najbolja je nastava koja otpočeta razvija stvaralačke sposobnosti đaka; Na Sveučilištu leži posebna odgovornost. Ono s jedne strane koncentrira najveće snage učenjaka, inteligencije u zemlji, a s druge strane stvara novu inteligenciju. Ono je upravo kičma nacije; Od ranih početaka uči nas univerzitet kako se potreba organiziranja usklađuje sa slobodom misli. Razvojem svoje autonomije odolijevali su univerziteti pritiscima izvana i čuvali posvećeno tlo istraživanja. I Sveučilište u Zagrebu održavalo je taj akademski duh, usprkos svoj oskudici, diktatima vlasti – katkad znanstvenom kičmom profesora, katkad buntovnošću studenata; i jedno obraćanje studentima 1971. tako jezgrovito aktualno i danas, *Ovo Sveučilište prima premalo novaca, ono je jedno od najsiromašnijih sveučilišta u Evropi i Jugoslaviji, i u takvim materijalnim prilikama mi jedva možemo ostvarivati onu reformu koju smo zamislili, koja bi od Sveučilišta trebala učiniti glavnu znanstvenu snagu ove zemlje i dati moćan impuls čitavoj reformi i čitavom napretku ove zemlje.**

Svim tim njegovim riječima najbolje se najizravnije oslikavaju ključni ciljevi njegova rektorskog djelovanja, Okupljanje svih hrvatskih potencijala u ono što pamtimo kao njegov leit-motiv, u sintagmu *Hrvatskog sveučilišta*, o čemu je govorio i prilikom posljednjeg susreta na susretu svih ranijih rektora prošle godine, i čega se vrijedno podsjetiti i u današnjim okolnostima male zemlje sa skromnim ljudskim i još skromnijim financijskim potencijalima: *Znanost i sveučilišna nastava bile su koncentrirane u Zagrebu na račun drugih kulturnih i gospodarskih središta. Doduše osnivali su se pod kapom Sveučilišta u Zagrebu fakulteti u Splitu, Rijeci, Osijeku, Zadru, Dubrovniku, Brodu, Varaždinu, ali pretežno s manjim brojem nastavnika i uglavnom bez znanstvenih laboratorija. S rijetkim iznimkama nije djelatnost tih mladih fakulteta bila na dovoljno visokoj razini. Hrvatsko sveučilište prekida s tom koncentracijom, jačajući i umnožavajući fakultete izvan Zagreba. Sveučilišna reforma nastojala je znanstvenu i nastavnu mrežu proširiti preko cijele Hrvatske. Činilo se najbolje da se po svim većim središtima otvore sveučilišni kampusi s dovoljno autonomije, ali ipak u sklopu Hrvatskog sveučilišta. Time bi se postigli isti kriteriji, premještanje nastavnika i cijelih laboratorija, zajedničko planiranje i financiranje, tako da se nigdje ne padne u »provincijski nivo«.*

Eto, dragi naš profesore, zapala me čast prenijeti još jednom vaše riječi i misli u ovom prostoru u kojem su one u ranijim vremenima neposredno odzvanjale. I danas sam bio u onom istom rektorskom kabinetu, pa bih želio reći na kraju: nisam sam, i nismo sami, obogatili ste nas nepovratno, naš brod nije potonuo, i nećemo dati da potone.

Neka Vam je vječna slava i hvala!

AMAC/AMCA DOMUS – POPIS PREDsjedNIKA ILI KOORDINATORA NA VISOKIM UČILIŠTIMA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU						
Rb	Visoko učilište	Kratica udruge	Predsjednik/koordinator	e-mail/kontakt adresa	telefon – primjedba	
1.	F. ELEKTROTEHNIKE I RAČUN.	AMAC-FER	Uroš PERUŠKO	uros.perusko@fer.hr	01 612 99 99	S
2.	F. KEMIJSKOG INŽENJ. I TEHN.	AMACIZ	Jasenska JELENIĆ	jjelen@fkit.hr	01 459 71 19	S
3.	F. ORGANIZACIJE I INFORMAT.	AMAC-FOI	Verica DUGANDŽIĆ	verica.dugandzic@foi.hr	042 21 37 77	S
4.	F. PROMETNIH ZNANOSTI	AMAC-FSC	Mario ŠAFRAN	mario.safran@fpz.hr	01 238 02 05	S
5.	FARMACEUTSKO-BIOKEM. F.	AMAFBF	Marijan PRIBANIĆ	dpavicic@pharma.hr	01 48 18 288	S
6.	GRAĐEVINSKI FAKULTET	AMCA-FA	Veselin SIMOVIĆ (I. DŽEBA)	ivci@grad.hr	01 456 12 02	S
7.	PRAVNI FAKULTET	AMAAC-FI	Jadranko CRNIĆ	aleksandra.korac@zg.t-com.hr	01 480 24 34	S
8.	SVEUČ. CENTAR – HRV. STUDIJI	AMAC-SC	Ivan PENAVA	ipenava@hotmail.com	01 611 79 62	S
9.	TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI F.	AMCA-TTF	Ana Marija GRANCARIĆ	amgranca@tff.hr	01 487 73 60	S
10.	SREDIŠNJICA AMAC-SAVEZA	AMAC-Savez	Greta PIFAT-MRZLJAK	pifat@irb.hr	01 456 42 26	S
11.	AGRONOMSKI FAKULTET	AMAC-FAZ	Frane TOMIĆ	mpospisil@agr.hr	01 239 37 77	S
12.	MEDICINSKI FAKULTET	AMAMUZ	Željko METELKO	zeljko.metelko@idb.hr	01 235 38 00	✓
13.	AKADEMIJA LIKOVNIH UMI.		Višnja BORENIĆ	vborenic@alu.hr	01 377 73 00	⇒
14.	FILOZOFSKI FAKULTET		?		01 23 19 705	⇒
15.	GRAFIČKI FAKULTET		Nikola MRVAC	mrvac@grf.hr	01 237 10 80	⇒
16.	KINEZIOLŠKI FAKULTET		Goran OREB	goreb@kif.hr	01 365 87 36	⇒
17.	METALURŠKI FAKULTET		Ante MARKOTIĆ	dekanat@siscia.simet.hr	044 53 33 78	⇒
18.	PREHRAMBENO-BIOTEHN. F.		Duška ĆURIĆ	dcuric@pbf.hr	01 483 60 47	⇒
19.	PRIRODOSLOVNO-MAT. F.		?		01 456 11 97	⇒
20.	REHABILITACIJSKO-EDUK. F.		Zrinjka STANČIĆ	zstancic@erf.hr	01 233 80 22	⇒
21.	RUDARSKO-GEOL.-NAFTNI F.		Goran DURN	dekan@rgn.hr	01 460 51 05	⇒
22.	STOMATOLOŠKI FAKULTET		Hrvoje BRKIĆ	brkic@sfzg.hr	01 480 21 45	⇒

NAPOMENA: Navedena su visoka učilišta Sveučilišta u Zagrebu na kojima postoji udruga AMAC/AMCA ili je u osnivanju. Slovom S označene su udruge koje su postale sastavnicama AMAC Saveza društava u Zagrebu..

AMAC/AMCA MUNDUS – POPIS PREDsjedNIKA ILI KOORDINATORA U INOZEMSTVU			
SKRAĆENI NAZIV UDRUGE	DRŽAVA	Ime i prezime predsjednika odnosno koordinatora	e-mail/kontakt adresa
1. AMAC-Sydney	AUSTRALIJA – AUSTRALIA	Katherine ČURIĆ	amacsydney@hotmail.com
2. AMAC-UK	ENGLESKA – UNITED KINGDOM	Ana ALFIREVIĆ	amac_uk@btoopenworld.com
3. AMCA-Francuska	FRANCUSKA – FRANCE	Damir PERINIĆ	perinic2x2@wanadoo.fr
4. AMCA-Toronto	KANADA – CANADA	Nikola DEMARIN	ndemarin@pathcom.com
5. AMAC-Quebec	KANADA – CANADA	Zoran KLOBUČAR	zzklobucar@sympatico.ca
6. AMAC-Deutschland	NJEMAČKA – DEUTSCHLAND	Ivica KOŠAK	ivokosak@t-online.de
7. AMAC-California	SAD – USA	Vicko MATULOVIĆ	vickom@hotmail.com
8. AMAC-Mid-Atlantic	SAD – USA	Mario JURIĆ	mjuristic@ias.edu
9. AMAC-Midwest	SAD – USA	Dean KRAJINOVIĆ	soljani@gvsu.edu
10. AMAC-New England	SAD – USA	Marijan DESPALATOVIĆ	mdes@conncoll.edu
11. AMAC-Washington	SAD – USA	Andrej MAČEK	amacek@erols.com
12. AMAC-Sweden	ŠVEDSKA – SWEDEN	Ante RAGUŽ	amacsweden@hotmail.com
13. AMAC-CH	ŠVICARSKA – SWITZERLAND – SUISSE	Ante SOLDO	ante.soldo@dplanet.ch

NAPOMENA: Molimo vas da provjerite točnost podataka i pošaljete nam eventualne korekcije na e-mail: istopfer@unizg.hr Unaprijed zahvaljujemo na pomoći.

IN MEMORIAM

VLADIMIR MULJEVIĆ

professor emeritus i počasni predsjednik AMAC FER-a

(Zagreb, 14. veljače 1913. – Zagreb, 26. veljače 2007.)

U Zagrebu je iznenada, 26. veljače 2007., u 95. godini života, umro Vladimir Muljević, emeritirani profesor Fakulteta elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu, doktor honoris causa Sveučilišta u Rostocku i počasni predsjednik AMAC FER-a. Bio je neumoran i svestran profesor i istraživač. Nakon završene realne gimnazije i studija elektrostrojarstva na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, doktorat tehničkih znanosti stekao je 1944. na Tehničkoj visokoj školi u Beču obranivši disertaciju *Pojava nadvalova u krletkastim rotorima s velikim brojem utora*, koja je vezana uz poboljšanje rada asinkronih elektromotora Nikole Tesle. Godine 1949. postaje asistentom prof. Josipa Lončara na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje 1954. osniva Zavod za regulacionu i signalnu tehniku. Godine 1963.

postiče najviše znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora. Godine 1966.-1968. bio je dekan Elektrotehničkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Kao znanstvenik i popularizator znanosti bavio se: a) automatizacijom (kibernetika, automatska regulacija i električno mjerenje neelektričnih veličina), b) stručnom terminologijom iz područja elektrotehnike, automatizacije i mjerenja i c) poviješću tehnike, elektrotehnike i automata. Potaknuo je osnivanje seminara JUREMA (danas KOREMA); pokretač je i glavni urednik časopisa *Automatizacija* i *Hrvatsko sveučilište*; pokretač je i organizator *Tehničke enciklopedije* Leksikografskoga zavoda u Zagrebu; jedan je od utemeljitelja Tehničkoga muzeja u Zagrebu; jedan od pokretača i prvi predsjednik Zajednice diplomiranih inženjera Elektrotehničkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu AMAC FER-a koja ga je izabrala za svojeg doživotnog počasnog predsjednika. Objavio je oko 500 znanstvenih i stručnih radova, nekoliko knjiga te *Njemačko-hrvatski elektrotehnički rječnik*, *Hrvatsko-njemački elektrotehnički rječnik* i *Razlikovni rječnik srpskoga i hrvatskoga elektrotehničkog nazivlja*. Uz to je sastavio, objavio ili uredio nekoliko rječnika iz područja mjerenja, automatske regulacije i automatizacije i stotinjak životopisa hrvatskih znanstvenika te više od deset popularnih knjiga o povijesti tehnike u Hrvatskoj. Uz znanstvene i stručne radove napisao je desetak udžbenika i sveučilišnih skripta te održao više od 150 znanstveno-popularnih predavanja. Aktivno je sudjelovao u brojnim aktivnostima Matice hrvatske i Hrvatske zajednice tehničke kulture. Bavio se i slikarstvom. Za svoj vrlo plodan i uspješan rad primio je pedesetak priznanja i nagrada. Bio je član nekoliko domaćih i inozemnih stručnih društava. Među prvima je izabran za počasnog člana Hrvatske akademije tehničkih znanosti u Zagrebu. Sveučilište u Rostocku dodijelilo mu je 1985. počasni doktorat, a Sveučilište u Zagrebu 1997. počasno zvanje professor emeritus. Godine 1988. nagrađen je *Republičkom godišnjom nagradom Fran Tućan*, 1994. izabran je u The Institut of Electrical and Electronics Engineers (New York) u statusu Fellow. Godine 1996. primio je *Državnu nagradu tehničke kulture Faust Vrančić za životno djelo*, a 1998. godine *Nagradu za životno djelo Hrvatske zajednice tehničke kulture*.

DRAGUTIN TADIJANOVIĆ

(Rastušje, 4. studenoga 1905. – Zagreb, 27. lipnja 2007.)

Bard hrvatskoga pjesništva, akademik Dragutin Tadijanović umro je u srijedu, 27. lipnja 2007. u 102. godini života. Rođen je u Rastušju, kraj Slavonskog Broda, 4. studenoga 1905. Uredio je brojna kritička i druga izdanja, preveo više pjesama stranih pjesnika te sastavio nekoliko antologija. Knjige pjesama i pojedine pjesme prevedene su mu na 20-ak jezika. Prva njegova pjesma *Tužna jesen* objavljena je 1922. a nakon nje objavljeno je više od 500 njegovih pjesama u 20-ak zbirki. Sam je priredio nekoliko izdanja svojih izabranih i sabranih djela. AMCA TTF izabrala ga je za svojega počasnog člana, a njegovu pjesmu *Dugo u noć, u zimsku gluhu noć / Moja mati bijelo platno tka*, koju je uglazbio ing. Ivan Stamač proglasila je svojom himnom. Posmrtni ostaci Dragutina Tadijanovića, ispraćeni mnoštvom štovatelja, položeni su 2. srpnja 2007. u arkadu na Mirogoju. (Na slici: Dragutin Tadijanović s navršnih sto godina aktivno je sudjelovao na Skupštini AMCA TTF.)

KAD MENE VIŠE NE BUDE

*Svakog dana sunce zapada. Doći će
Dan od kojeg će se znati: mene
Više nema.
Neće se ništa desiti što nije bilo
Za moga vijeka: mornari će
Ploviti morima, vjetrovi će hujati žalostivo
U granju, savijati će se dozrelo klasje k zemlji.
Voljet će se mladići i djevojke
Kao što se prije njih
Nikada nije volio nitko.
U jesen, kad voće dozrijeva, kad se beru
Plodovi, prolaziti će njih dvoje
Alejom ispred sveučilišta; zatim će
Šetati pod kestenima na Griču
Držeći se za ruke, dugo, dugo,
Kao što se prije njih nitko
Nije držao nikada. Oni će sjesti na klupu
Starinsku i spaziti oboje: na njima leži srebro mjesecine
(Kako je negda počivalo na tebi
I meni, u doba mlade ljubavi). Prije neg se poljube,
Djevojka će šapnuti sjajnom mjesecu: Sanjam li
Ili čitam pjesnika
Koji je pjevao o mojoj ljubavi?*

Rijeka, 30. prosinca 1955.

400. OBLJETNICA KLASIČNE GIMNAZIJE U ZAGREBU 1607. – 2007.

Povijesna zgrada Klasične gimnazije i Akademije odnosno Sveučilišta na Katarinskom trgu 5 u Zagrebu

Među iznimne ovogodišnje događaje svakako treba ubrojiti i proslavu 400. obljetnice osnutka Klasične gimnazije u Zagrebu. Tu su školu osnovali isusovci samo nekoliko mjeseci nakon svojeg dolaska u Zagreb. Od tada Klasična gimnazija djeluje kontinuirano punih 400 godina pa je i danas pohađa oko 600 učenika u 20 razreda. Njezini profesori i učenici pod vodstvom ravnateljice Anđelke Dukat, cijelu su školsku godinu 2006./2007. posvetili obilježavanju obljetnice koja se održavala pod visokim pokroviteljstvom Hrvatskoga sabora, Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti te Sveučilišta u Zagrebu.

Dana 20. listopada 2006. otkrivena je spomen-ploča na zgradi u Križanićevoj 4a, u koju se Klasična gimnazija uselila 1932., dakle prije 75 godina. Istoga je dana u prostorijama Škole predsjednik Hrvatskoga sabora Vladimir Šeks otkrio i odljev antiknog reljefa *Otmica Europe*.

Nastavak proslave slijedio je 26. i 27. listopada 2006. održavanjem međunarodnog simpozija pod naslovom ***Humanistička tradicija kao temelj hrvatskog i europskog identiteta*** u auli Sveučilišta u Zagrebu. Vrijedno je spomenuti da je uz velik broj sudionika uvodno predavanje na simpoziju održao Zenon kardinal Grocholewski, pročelnik Kongregacije za katolički odgoj pri Svetoj Stolici.

U studenom je u Muzeju Mimara održana izložba *Likovni umjetnici – klasičari*. Nastupio je akademski kipar Stanko Jančić, koji je osmislio i izradio simbole Klasične gimnazije: plaketu, medaljon i značku. Slijedili su koncerti i priredbe u organizaciji profesora i učenika Gimnazije te Društva zagrebačke Klasične gimnazije.

Vrhunac proslave bio je 3. lipnja – tj. dana kad se 1607., prije 400 godina, u tu prvu javnu gimnaziju u Zagrebu upisalo oko 250 učenika što je za Zagreb, koji tada nije mogao imati više od 2500 stanovnika, bio ogroman broj. Upravo 3. lipnja 2007. održana je u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog svečana akademija na kojoj su nastupili današnji i bivši klasičari, a svojom su je prisutnošću i prigodnim riječima počastili najviši državni i gradski dužnosnici te rektor Zagrebačkog sveučilišta, dekan Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i dekan Filozofskog fakulteta Družbe Isusove. Akademiju je osmislio

režiser Krešimir Dolenčić, klasičar, a kroz program su vodile glumice Alma Prica i Urša Raukar, klasičarke.

Dana 5. lipnja 2007. otkrivena je na povijesnoj zgradi Klasične gimnazije na Katarinskom trgu 5 spomen-ploča, a nakon toga je pod vodstvom Njegove Uzoritosti Josipa kardinala Bozanića održana svečana sv. misa i *Te Deum* u akademskoj crkvi sv. Katarine. Koncelebrirali su svećenici – bivši klasičari, a pjevao je djevojački zbor Klasične gimnazije *Lalagai*.

Trajni spomenici visokoj obljetnici ostat će dvije postavljene spomen-ploče (koje je prema nacrtu J. Milića izradio akademski kipar Mladen Mikulin) i opsežan ***Zbornik radova u prigodi 400. godišnjice Klasične gimnazije u Zagrebu – THESAURUS ARCHIGYMNASII*** na 960 stranica, kojemu je glavni urednik Ivan Koprek, a J. Milić grafički i izvršni urednik. U njemu je obrađena prošlost, sadašnjost i budućnost Klasične gimnazije, a uz brojne članke današnjih i bivših klasičara nalazi se i popis svih ravnatelja, nastavnika i maturanata od 1607. do danas. Nekoliko je članaka posvećeno vezama Klasične gimnazije i Sveučilišta u Zagrebu. Poznato je, naime, da su zagrebački isusovci uz Gimnaziju 1662. osnovali Akademiju koja je 1669. *Leopoldovom poveljom* dobila sva sveučilišna prava pa dan potpisivanja *Povelje*, 23. rujna 1669., Sveučilište u Zagrebu uzima kao dan svojega osnutka. Sve do godine 1882., kad je Sveučilište preselilo u zgradu u kojoj se i danas nalazi Rektorat, Klasična gimnazija i Sveučilište djelovali su u istoj zgradi na Katarinskom trgu; a često im je i uprava bila zajednička. Većina završenih klasičara nastavlja svoj studij na Sveučilištu, na kojemu neki postizu visoka zvanja i položaje kao nastavnici, istraživači, dekani, rektori... Oko 50% svih zagrebačkih rektora bili su klasičari, a posljednji među njima od 1991. do 1998. bio je 78. rektor Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Marijan Šunjić.

Proslavu je u skladu s klasičarskom tradicijom obilježilo i izvođenjem triju klasičnih drama (Eshila, Sofokla i Euripida) na pozornicama Centra za kulturu Trešnjevka, Hrvatskog narodnog kazališta i Dramskog kazališta Gavella. Izvođači su bile dramske skupine Klasične gimnazije: *Dionysos*, *Gymnasium classicum* i *Athanasia*.

Josip Milić